Hollandske socialrådgivere ser ressourcer alle vegne; hos flygtninge, i tidligere fængsler og containere

Af Tanja Weiss for Faggruppen Tortur- og traumebehandlere

Hvad har et tidligere fængsel, en containerby og en café drevet af frivillige til fælles? De huser eller drives alle af flygtninge sammen med studerende og unge i misbrugsbehandling - og er sat i gang af socialrådgivere i Amsterdam. Faggruppen Tortur- og Traumebehandlere har været på inspirationstur til Holland.

Amsterdam badet i septembersol, kanaler og vide horisonter for flygtninge

Første stop på turen for de 20 faggruppemedlemmer var i The Dutch Council for Refugees i Amsterdam. Det er er en organisation, der svarer til Dansk Flygtningehjælp. De har over 13.000 frivillige og nogle hundrede ansatte. Organisationen hjælper asylansøgere og flygtninge med at finde bolig, få kontakt til sundhedssystemet og andre offentlige instanser. De har også et integrationsperspektiv og oplyser om undervisning i hollandsk.

Hans van Stee, socialrådgiver og mangeårig ansat i The Dutch Council for Refugees gav et rids over de udfordringer, som Amsterdam har i forhold til flygtningearbejdet. De modtager omkring 1100 flygtninge årligt (børn undtaget) og flygtningene får gennemsnitlig økonomisk hjælp fra staten i integrationsfasen i 2 1/2 år:

”Det meste hjælp bliver givet af frivillige, og mest til de flygtninge, der har opnået permanent opholdstilladelse. Amsterdam har generelt en stor udfordring med at finde boliger og derfor har vi løst problemet med de mange nyankomne, fra især Syrien, ved at boligplacere dem i containerbyer sammen med lige dele studerende og flygtninge.”

Han fortalte desuden, at efter de 2 1/2 år overgår de til hjælp fra forskellige humanitære organisationer. Det er, modsat i Danmark, tilladt at flytte fra én landsdel til en anden i integrationsfasen, men de skal selv skaffe en bolig, hvilket er forudsætningen for at få ydelser. Ydelsen svarer beløbsmæssigt til den danske integrationsydelse, men det er det samme beløb, som alle modtagere af offentlige ydelser får i Holland, uanset herkomst og varighed af ophold i landet. En del falder dog ud af systemet; får ikke opholdstilladelse og rejser ikke hjem.

Containerbyer for studerende og flygtninge i Almere

De ender på gaden - uden dokumentation.

Bed, bread and bath

For 3-4 år siden gjorde de udokumenterede, opmærksom på sig selv ved en kampagne ” We are here”, hvor de slog telte op i en kirke. Det satte gang i det man i dag kalder: ”Bed, Bread and Bath” eller bare BBB. Her kan de udokumenterede sove, spise og bade, men ikke opholde sig i dagtimerne. De kan desuden få hjælp til afklaring af, hvordan de kan rejse hjem igen eller få genoptaget deres ansøgning om opholdstilladelse. Der er ved at blive lavet plads til 500 personer.

Hans van Stee fortalte, at opholdstilladelser i Holland gives for 5 år ad gangen, modsat Danmark, hvor krigsflygtninge får ned til et år ad gangen. Statsborgerskab kræver en form for indtægt og dokumentation for sprogkundskaber, som opnås gennem de private sprogkurser betalt som lån, som man beholder, hvis man når at blive færdig inden for 3 år. Det er generelt vanskeligt for højtuddannede flygtninge at opnå beskæftigelse, trods gode sprogkundskaber, da Hollænderne er et højtspecialiseret, -digitaliseret og -uddannet folk. Der er derimod bedre muligheder indenfor hotel- og restaurationsbranchen, forklarede Hans Van Stee.

The Arq Knowledge Centre Migration

Næste stop på turen var organisationen, ”The Arq Knowledge Centre Migration”, som er oprettet af overlevende hollandske jøder for at hjælpe krigsskadede og traumatiserede mennesker. Organisationen rummer 9 forskellige specialiserede partnerorganisationer, som alle modtager kompleks traumatiserede asylansøgere, flygtninge med opholdstilladelse, ofre for menneskehandel, politifolk, veteraner, journalister og nødhjælpsarbejdere og familier med traumediagnoser til forløb, der fremmer psykisk trivsel. Forløbene arbejder med faserne stabilisering, behandling og fremtid. Centrene tilbyder en lang række specialiserede tilbud til målgruppen. Der er 40 ugers ventetid, men i ventetiden er der kontakt med læge og socialrådgiver. De to organisationer, som vi ved besøget får kendskab til, er ”Centrum´45” og ”Equator Foundation”. Socialrådgiverne Eva Heezemans, ”Centrum'45”, og Anne Jacobs, ”Equator Foundation”, fortalte om deres arbejde i de tværfaglige teams.
I Holland får alle flygtninge tilknyttet en frivillig (ofte uden relevant uddannelse), der har til opgave at guide dem i et system, der ifølge vores hollandske kolleger, er så kompliceret, at det kræver

mindst en uddannelse på bachelorniveau at forstå det. Flygtninge møder ikke som i Danmark en integrationsafdeling i kommunerne, men kun en afdeling, der svarer til et dansk jobcenter. Socialrådgiverne i "Centrum 45" og "Equator Foundation" får derfor en del opgaver, der har karakter af damagecontrol eller oprydning, når noget er kørt helt skævt efter en frivilligs intervention eller mangel på relevant rådgivning.

Socialt gruppearbejde med effekt

Socialrådgivernes funktion i gruppen '7 Roses' bruger metoden METS ("Method for the Empowerment of Trauma Suvivors"). Det er en empowerment-inspireret tilgang til gruppearbejde med traumeoverlevere. Konceptet er, med økonomiske midler fra EU-kommissionen, udviklet i et projekt med syv deltagende europæiske organisationer, og praktiseres i fem europæiske lande. Det bygger teoretisk på ACT (Acceptance and Commitment Therapy) og CARe (Comprehensive Approach to Rehabilitation), der begge er recovery-orienterede.
METS er ikke et 'quick fix' og forløbet kan ikke erstatte langvarige interventioner eller traumebehandling. METS og traumebehandling supplerer hinanden, idet det har vist sig, at traumebehandling alene, kun har begrænset effekt.

Forløbet er tænkt som ressourcefremmende if. til ejerskab og handlekraft samt som en del af et tilbud, der også kan rumme traumeterapi. Forløbene er gratis, finansieret gennem offentlig sygesikring. Gruppeforløbet kommer før evt. individuel traumeterapi, og nogle deltagere synes efterfølgende, at de slet ikke behøver mere.

To socialrådgivere står for 14 gruppesessioner med op til 10 deltagere. Socialrådgiverne har ikke fokus på deltagernes socioøkonomiske udfordringer i gruppeforløbene - for at undgå at blive til individuelle sagsbehandlere. De bruger derimod andre facetter af deres faglighed, idet de faciliterer ressourcefremmende processer omkring disse temaer:

1. Sammenhæng - forbundethed
2. Håb
3. Identitet
4. Mening
5. Empowerment - at opnå styrke
6. Genkendelse
7. Sikkerhed

Gennem gruppesamtaler og -processer udvikles deltagernes ejerskab til egen situation og deres handlekraft og autonomi styrkes. Der er ikke fokus på individuelle historier eller traumer, og socialrådgiveren vælger indimellem at stoppe en deltagers beretning og henvise til individuel terapi. Som eksempel på indhold i en session om 'sikkerhed' blev det nævnt, at de situationer, deltagerne oplever som farer, kan drøftes mht., om det er realistiske og urealistiske farer. Derved introduceres en tænkning, der kan være en (selv)hjælp for deltagerne, når de bliver bange for noget eller oplever angst.
Politiets rolle i det Hollandske samfund kunne også tematiseres i sessionen om sikkerhed, da mange deltagere kommer fra lande, hvor de med god grund, har været bange for politiet. Deltagerne kan derfor profitere af at kende en mere realistisk fortælling om det Hollandske politi, samt om de rettigheder borgerne har i kontakt med politiet.

MindSpring – grupper af forældre og unge

Psykolog Paul Sterk, der præsenterede sig som MindSprings Opa eller grundlægger, fortalte, sammen med psykolog Louke Brands, om deres erfaringer med Mind Spring, der i 2002 startede i Holland.
MindSpring praktiseres allerede i udsatte boligområder i Danmark og der har været tæt kontakt mellem Dansk Flygtningehjælp og Paul Sterk if. med opstarten i Danmark.
MindSpring er et gruppeforløb med forebyggende sigte. Mind Spring-lederne trænes af psykologer, men kan selv have andre social- og sundhedsfaglige uddannelser og de ledere, der har Peer-baggrund, 'erfaringseksperter', kan have mange forskellige baggrunde.

Principper og elementer i MindSpring:

- Psykoedukation - Viden om mental sundhed og normale reaktioner på traumer
- Kognition, Metoderne C.B.T. (Cognitive behavioral therapy) og R.E.T (Rational emotive behavior therapy)
- Empowerment - lær at hjælpe dig selv, dine børn, din familie eller andre i asylcenteret
- Viden gennem erfaring
- Peer uddannelse og træning (8 dages træningsforløb til en person med flygtningebaggrund ved en professionel psykolog/ Mind-Spring leder)
- Kulturspecifik (en af gruppelederne har typisk samme kulturelle baggrund som deltagerne og peer-erfaring)
- Sprog (en gruppeleder taler typisk samme sprog som deltagerne)
- Fokus på at genfinde positiv identitet fra tidligere, bedre tider, hvis identiteten er blevet tynget af nye udfordringer if. til ny rolle, status og livssituation
- Fokus på identiteten før - nu – og i fremtiden
- Fokus på at styrke forældrerollen

Styrkelse af forældrerollen tillægges stor betydning i Mind Spring for voksne.
Deltagerne udvikler handlemuligheder m.h.t., hvordan de kan støtte deres børn og varetage rollen som forælder. Det foregår gennem en gruppemetode, hvor deltagerne bruger hinandens erfaringer og ressourcer. Tilgangene er generelt forskellige, afhængig af aldersgrupper.
Børn på 8-13 år laver fx en 'herobook', mens de 13-18-årige laver et 'story board' som til en film.
Netværk benævnes 'Club of life' og det blev fremhævet, at man uanset alder, tilstræber en ukompliceret og gerne legende tilgang til temaerne.
Paul Sterk nævnte flere gange forskellige farvede hatte med forskellige ord som f.eks. pessimist og optimist, som en rekvisit, der gør det nemt for deltagerne at afprøve forskellige måder at udtrykke sig på og dermed opleve et bredere adfærds-, tanke- og følelsesregister. På denne måde kan den enkeltes selvopfattelse udvides med nye muligheder.

I en evaluering rapporterede deltagerne og lederne om bedre søvn, mindre irritation og aggression, færre konflikter, færre somatiske klager, accept af situationen, flere initiativer i centret, mere positivt selvværd, at føle sig mere veltilpas, og med mere tillid til mental sundhedsservice og generelt til andre mennesker – og også med mere effektiv henvisning til yderligere behandlingsindsats, hvis nødvendigt.

Børn, familier og flerfamilieterapi

Trudy Mooren, klinisk psykolog og seniorforsker i "Stitching Centrum'45", stod for sidste del af dagens program i Arq. Hun fortalte, at i Holland er der tradition for at have fokus på behandlingsbehov for familier med Holocaust-overlevere samt for familier med traumatiske følger efter japansk besættelse i Hollands asiatiske kolonier under 2. verdenskrig. Der er fx nationale mindedage for begge traumatiske begivenheder. Sammenlignet med Danmark er der generelt mere fokus på historiske og traumatiske følger efter 2. verdenskrig i Holland. Hollandsk erfaring med og viden om traumers konsekvenser i flere generationer, har på denne måde også medvirket til, at der er mange tilgange til og megen forskning inden for feltet.

Tidligere var behandlingsindsatserne individuelt orienterede i Holland, ligesom tilfældet har været i Danmark. Aktuelt er der meget fokus på helhedsorienteret tværfaglig behandling og ofte også med familie- eller flerfamilietilgang. I forbindelse med flerfamilieterapi foregår det ofte i weekender for flere familier. Trudy Mooren fortalte, at hvis man efter den meget omfattende etablering af gruppen, kan opnå et tilstrækkeligt trygt og tillidsfuldt fundament, er der store fordele ved flerfamilieterapi. Som udgangspunkt er familierne dog bange for, at myndigheder skal tage børnene, og tilliden mellem familierne kan også være vanskelig at opnå. Der er desuden meget andet, familierne skal stille op til, fx sprogskole, praktik etc. Det kan derfor give udfordringer if. til at rekruttere familierne og det kan komme til at fremstå som om, der er problemer med familiernes motivation.
Flerfamilieterapi er en vanskelig disciplin, men den kan indebære fordele for familierne, som netværksdannelse, generalisering af udfordringer, genkendelse, gensidig anerkendelse, fælles minderitualer mv. I dialogen om flerfamilieterapi fremgik det, at erfaringerne er genkendelige for de socialrådgivere, der i Danmark har været involveret i tilsvarende.

Trudy Mooren omtalte derefter en omfattende videnskabelig forskning, som centret har foretaget indenfor områder som Recilience (modstandskraft) hos uledsagede flygtninge, familieterapeutiske tilgange if. til traumer, Stopping/preventing Child abuse, Evaluation Mindspring mv.

Refugee Company – rå containere i lækre omgivelser

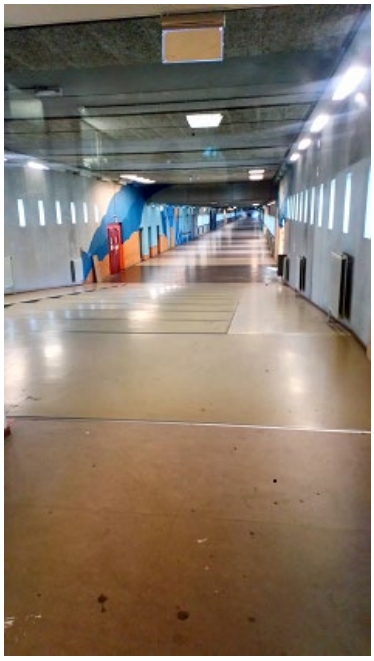

Refugee Companys bar i det tidligere fængsel, hvor flygtninge og studerende bor sammen

Refugee Company ligger på Wenckebachweg 48 i Amsterdam. Et sjovt område bestående af rå containere ombygget til boliger for nyankomne og nye lækre, og sikkert dyre, boliger. Halvdelen af faggruppen tog til dette område, mens den anden halvdel tog til Rotterdam. Faggruppemedlem Anne-Mette Breengaard oplevede modtagelsen sådan:

”Vi blev budt meget varmt velkommen og fik en valgfri kaffe, inden vi blev inviteret til at sætte os i en rundkreds i det store lokale, som man kommer ind i. Efter at have sat os – og Michel havde budt et stort fad rundt med hjemmelavede arabiske kager, blev vi bedt om, to og to, at dele hinandens største personlige styrke. Bagefter skiftedes vi til i plenum at fortælle om vores makkers største styrke. Derefter blev vi introduceret nærmere til Refugee Company.”

Stedet har til huse i et gammelt fængsel. Rummet vi begyndte i har tidligere fungeret som vaskeri. I dag bliver det brugt som restauranten ”A beautiful mess” med en stor bar i midten af rummet. Det har fungeret som fængsel helt frem til 2016. Refugee Company opstod som følge af de store flygtningestrømme i 2015 og er primært baseret på frivillige kræfter. Økonomiske midler får de fra forskellige fonde og forskellige virksomheder, som donerer penge til arbejdet. De tænker kreativt if. til at skaffe midler og har bl.a. planlagt en stor middag for flere hundrede forretningsfolk, som dels betaler for en menu, dels betaler for en specialdesignet tallerken, som de får med som en del af middagen. Refugee Company startede i 2015 med et budget på 300 euro og havde i 2017 et budget på 1 mio euro. De har derfor haft mulighed nu for at ansætte en fundraiser. Refugee Company blev stablet på benene i løbet af 1 måned og har derfra udviklet sig siden – både i antal af frivillige, ansatte og budget.

Fængselsgange i farver

Regugee Companys 5 grundprincipper:

Safe space: Gennemgang med brugerne af stedet if. til, hvad der for dem er et sikkert sted. Det skal føles trygt at komme i Refugee Company.

Talents unlimited: De tager udgangspunkt i, hvad brugerne af stedet har med sig af livserfaring og erhvervsmæssig erfaring og arbejder videre med deres ønsker for fremtiden. Refugee Company har et netværk af 500 mennesker, som er en blanding af frivillige og virksomheder, som de kan trække på if. til arbejdspladsplacering.

A touch of love: Handler om at tage godt imod de mennesker som kommer i huset - være autentisk og behandle folk ordentligt.

Recreating beautiful things: ”Vi skaber smukke ting”. De havde blandt andet et syværksted, hvor de syede orange redningsveste fra Grækenland om til tasker mm. Vi hilste på en syrisk flygtning med skrædderbaggrund, som arbejdede med dette.

True connections: De prøver at forbinde brugerne med ”de rette mennesker”, herunder virksomhedskontakter og frivillige. Udgangspunktet er folks ønsker, erfaringer og behov.

Nyankomne flygtninge, som venter på opholdstilladelse, må arbejde allerede efter 6 måneder i Holland, men skal til gengæld aflevere 70 % af deres løn til staten, indtil de får ophold. Refugee company lønner praktikanter over 27 år med 150 euro om måneden. Aktuelt er der 25 praktikanter ansat i fængslet.
I restauranten "A beautiful mess" er praktikken typisk af 3 måneders varighed, hvorefter nogle bliver internt ansat, andre forsøges sluset videre i hotel- og restaurationsbranchen.

De baserer deres arbejde på en overbevisning om at vi "udveksler og hjælper hinanden" brugerne imellem (ansætte såvel som ulønnede brugere). Desuden på en filosofi om at "jeg skal ligeså meget lære noget af dig, som du kan lære noget af mig" – sammen får vi inspiration og gode ideer og komplementerer hinanden med de erfaringer vi har og de ideer vi får. Meget flad organisationsstruktur.

Stedet var stort og vi fik en rundvisning. En del af bygningen blev brugt til studerende som lejer sig ind på et værelse. Flere af dem brugte en del af syværkstedet som læsesal.

Rotterdam – en industriby med vækst og virksomhedstravlt

Den anden halvdel af de tyve socialrådgivere tog til Rotterdam og besøgte organisationen "Stichting Nieuw Thuis Rotterdam" (SNTR). Rotterdam har en helt anden historie end Amsterdam; byen blev fuldstændig sønderbombet under 2. Verdenskrig og er derfor meget ny og industri-business-agtig at se på og være i. Det afspejler dette besøg også: Bygningen vi bliver inviteret ind i er imposant og moderne i sin indretning og vi bydes på tre timers professionel pp-show og rundvisning i højloftede lokaler med vægge af glas ind til små, 9 personers undervisningshold i hollandsk. Hele bygningen og projektet er doneret af en rig, privat familiefond.
I 2015 hvor 60.000 flygtninge søgte asyl i Holland, mod normalt 15.000, blev presset på boligmarkedet også derefter. Fonden ville lette presset ved at opkøbe huse til flygtninge spredt rundt i Rotterdam for at forebygge isolation i såkaldte ghettoer og tilbyde mere end tag over hovedet og sikkerhed. De indrettede derfor også hovedbygningen til differentieret undervisning, som er så fleksibel, at flygtningene selv bestemmer, hvilke hold de vil være på og hvornår de vil skifte niveau. Alle modtager 10.000 euro, som de så selv kan investere i den form for undervisning de ønsker og som kan gøre dem klar til den test, de skal bestå inden for 2,5 år. Udover sprogundervisning tilbyder stedet også hjemmebesøg en gang om ugen med en socialrådgiver og en arabisk talende mentor og tolk. Efter 9 måneder tyndes det ud til hver 3. måned. Formålet med at følge flygtningene så tæt og hjælpe med alt fra breve, registrering og skat til sprogskole er, at flygtningene så hurtigt som muligt skal blive selvstændige og føle sig hjemme, så hele familien kommer hurtigere ind i lokalsamfundet og i arbejde. Der er således også fokus på kulturel integration if. til hollandske værdier som frihed, demokrati, ligestilling mellem køn og homoseksuelle. Børn og unge tilbydes desuden sommerskole for at holde gang i sprogindlæringen, et mentorprogram for de 10-16 årige og ungdomsmøder for de 12-21-årige med fokus på sport og socialt samvær. Og endelig samarbejder de også med Arq om en Mindspring-tilgang til grupper af forældre og et kortere "Problemmangement Plus"-program, som er en psykoedukativ og ACT (Acceptance and Commitment Therapy) gruppeintervention med fokus på, hvad man selv kan gøre if. til symptomer på PTSD, angst og depression. Der er en forsker knyttet til projektet, som skal undersøge om disse tilgange kan speede integrationsprocessen op.

Sidste stop: Inspiration Inc i Containerbyen i Almere

Sidste studieturseftermiddag blev brugt i en bygning af mere beskedent omfang og materialer. Den bestod af 100 procent genbrugsmaterialer, lignede en skurvogn og var mobil, som en skurvogn. Årsagen til dette valg, var at organisationen, Inspiration Inc, som bliver drevet af frivillige og en tidligere jordemoder, har været tvunget til at flytte tre gange siden stiftelsen i 2010. Den nuværende placering matchede til gengæld omgivelserne rigtigt godt: I næsten landlige omgivelser lidt uden for i provinsen Almere, lå den omgivet af farvestrålende containere, som mere lignede rækkehuse end containere. Disse huser lige dele studerende, unge i misbrugsbehandling og flygtninge.

Inspiration Inc.´s skurvogn med have, bålplads og kreative aktiviteter indeni.

Skurvognen i midten af det hele tilbyder kreative aktiviteter for børn og familier, som vi også bliver udsat for: Store skåle med farverig frugt og grøntsager bliver sat på bordet og alle får en tallerken og kniv, så der kan skæres billeder og figurer af frugterne. En syrisk, tidligere hjemløs grafisk tegner fortæller imens, hvordan man laver syrisk mad fra bunden og at dyrene skal inspirere flygtningebørn til at spise sundere. Han er selv i gang med at blive uddannet til kok, som dels foregår på stedet og dels i en praktik på en restaurant. Han bliver direkte kompetenceafklaret ved at faglærte kokke vurderer hans arbejde og udformer et diplom, så han til sidst har papir på sin uddannelse, og kan gå ud og søge arbejde med det i hånden. En anden syrisk kvinde på 60 år, som har arbejdet i forsikringsbranchen i Damaskus, men ikke har kunnet få arbejde eller sine eksamensbeviser godkendt, bliver på samme måde vurderet af pædagoger, mens hun arbejder med flygtningefamiliernes børn, som bliver passet dagligt i skurvognen. Denne måde at direkte kompentenceafklare

virker meget brugbart – især for flygtninge, som ikke altid har nået at få deres eksamensbeviser med ud af krigszoner eller ikke kan komme i kontakt med myndigheder i deres hjemland, fordi de er forfulgte af de samme. Den syriske kommende pædagog kaldte Holland "A land of papers". Hun tilskrev sin egen psykiske overlevelse, at hun havde været travlt optaget af at arbejde i Inspiration Inc. fra første uge efter sin ankomst til Holland. Det betød, at ventetiden på asyl i et år ikke føltes så stressende.

Lederen af organisationen, jordemoderen, henviste til sine egne erfaringer fra Røde Kors Asylcenter og undersøgelser,
der viser at ventetiden "dræber". Mange flygtninge bliver så magtesløse og passive, hvis de ikke må arbejde, at det bliver næsten umuligt at aktivere dem, når de endelig opnår asyl. Derfor er loven også blevet ændret, så det nu er tilladt at arbejde frivilligt, hvilket den syriske kommende pædagog, kan skrive under på, virker. Det er endda blevet tilladt at tjene lidt på arbejdet (max 1500 euro per år).

Første aften sluttede vi af med at spise syrisk mad sammen i Refugee Councils café, som drives af frivillige syriske flygtninge. Anden aften spiste alle sammen etiopiske madpandekager i en restaurant drevet af en tidligere flygtning.

Det var to intense og meget inspirerende dage fra den 24.-26. september 2018, som Dansk Socialrådgiverforening støttede økonomisk, og som varmt kan anbefales til andre faggrupper.

Fotos: Ulla Andersen, Anne-Mette Breengaard, Tanja Weiss
Tekster: Mie Qvortrup, Anne-Mette Breengaard, Birgitte og Lise, Tanja Weiss

Café drevet af frivillige syriske flygtninge